

STOP
ΕΝΔΟΣΧΟΛΙΚΗ
ΒΙΑ
www.antibullying.gr



Εταιρεία Ψυχοκοινωνικής Υγείας του Παιδιού και του Εφήβου
Επιστημονικός Υπεύθυνος: Ι. Τσιάντης,
Αν. Καθηγητής Παιδοψυχιατρικής
Ιατρικής Σχολής Παν/μίου Αθηνών

Αγ. Ιωάννου Θεολόγου 19, 155 61 Χολαργός
Τηλ :210 6546524, Τηλ/Fax :210 6522396
www.epsype.gr, email:info@epsype.gr

Τηλεφωνική Συμβουλευτική Υπηρεσία Ε.Ψ.Υ.Π.Ε.:

801 801 1177

Για γονείς & εκπαιδευτικούς
(Οι κλήσεις είναι ανώνυμες και εμπιστευτικές
με κόστος μία αστική μονάδα)

116 111

Αποκλειστικά για παιδιά & εφήβους
(Οι κλήσεις είναι ανώνυμες και εμπιστευτικές
και δεν υπάρχει χρέωση από σταθερά και κινητά)

Για περισσότερες πληροφορίες απευθυνθείτε στο site της Τηλεφωνικής Συμβουλευτικής Υπηρεσίας: www.tilefonikigrammi.gr

ΠΟΛΥΑ
ΠΑΤΑΤΑ
ΖΟΥΝ
ΚΑΤΩ
ΑΠΟ ΤΟ
ΦΟΒΟ
ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ



Ώρα να κάνουμε κάτι!



Εταιρεία Ψυχοκοινωνικής Υγείας του Παιδιού και του Εφήβου

Τι είναι εκφοβισμός;

Η ηθελημένη, απρόκλητη και επαναλαμβανόμενη άσκηση βίας (ψυχολογικής, σωματικής, λεκτικής, κοινωνικής ή σεξουαλικής) από ένα άτομο προς ένα άλλο, με σκοπό να το «μειώσει», να το εξευτελίσει ή να το εξαναγκάσει σε κάποια πράξη.

Η σχέση μεταξύ του ατόμου που εκφοβίζει και του ατόμου που εκφοβίζεται χαρακτηρίζεται από ασυμμετρία δύναμης. Για παράδειγμα, το άτομο που εκφοβίζεται μπορεί να είναι (ανάλογα με την ηλικιακή ομάδα που αφορά ένα φαινόμενο εκφοβισμού) μεγαλύτερο, ψηλότερο, δυνατότερο, καλύτερο στις μαθησιακές επιδόσεις, πιο δημοφιλές κ.λπ.

Σε περιστατικά εκφοβισμού εμπλέκονται τουλάχιστον δύο άτομα, ο **εκφοβιστής** και ο **εκφοβιζόμενος**, ενώ συχνά υπάρχουν και οι παρατηρητές που είτε παρακολουθούν σιωπηρά, είτε παρεμβαίνουν, παίρνοντας το μέρος του θύτη ή του θύματος. Όπως γίνεται κατανοητό, ο εκφοβισμός δεν είναι ένα φαινόμενο που περιορίζεται στη σχολική ζωή, αλλά συμβαίνει σε οποιαδήποτε συνθήκη υπάρχει κακόβουλη εκμετάλλευση μιας ασύμμετρης σχέσης ισχύος από πλευράς του ισχυρότερου.

Ο σχολικός εκφοβισμός είναι ο εκφοβισμός που συμβαίνει ανάμεσα σε συμμαθητές, στο πλαίσιο του σχολείου, ενώ εκφοβισμός ανάμεσα σε παιδιά είναι δυνατό να συμβαίνει και σε άλλους χώρους.

Η έρευνα μας δείχνει ότι...

- Το πρόβλημα του σχολικού εκφοβισμού είναι **σοβαρό** και **εκτεταμένο**.
- Σε **διεθνείς** έρευνες φαίνεται να εμπλέκεται ποσοστό 35% του σχολικού πληθυσμού, ποσοστό που διαφέρει ανά πολιτισμικό πλαίσιο και ανάλογα με τις στρατηγικές αντιμετώπισης που υιοθετεί η κάθε χώρα.
- Στην **Ελλάδα** το ποσοστό των μαθητών που υφίσταται σχολικό εκφοβισμό υπολογίζεται στο 10% -15% και φαίνεται να παρουσιάζει αυξητική τάση.
- Οι συνέπειές του είναι πιθανό να ακολουθούν το άτομο **για καιρό μετά την εκδήλωσή του**, είτε επιβαρύνοντάς το ψυχολογικά για μεγάλο χρονικό διάστημα, είτε «προαναγγέλοντας» συγκεκριμένη ψυχοπαθολογία (αγχώδεις διαταραχές, κατάθλιψη, ψυχοσωματικά προβλήματα, διαταραχή μετατραυματικού στρες, ιδέες αυτοκτονίας).

Πώς εκδηλώνεται συνήθως ο σχολικός εκφοβισμός;

Ο σχολικός εκφοβισμός μπορεί να εκδηλωθεί με τους ακόλουθους τρόπους:

- σπρωξιές, ξυλοδαρμούς
- φραστικές επιθέσεις, βρισιές, προσβολές, απειλές, χειρονομίες
- εκβιασμούς
- καταστροφή προσωπικών αντικειμένων
- κλοπές
- σεξουαλική παρενόχληση και κακοποίηση
- αποκλεισμό και απομόνωση από παρέες, ομαδικά παιχνίδια και κοινωνικές δραστηριότητες
- διάδοση κακόβουλων φημών σε βάρος κάποιου με συστηματικό τρόπο
- διάδοση βιντεοσκοπημένων ή ηχογραφημένων αποσπασμάτων επιθέσεων προς κάποιο παιδί, μέσω κινητών τηλεφώνων ή του διαδικτύου
- ηλεκτρονική παρενόχληση συμμαθητών μέσω μηνυμάτων στο κινητό, μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, chatrooms, ή μέσω ιστοσελίδων κοινωνικής δικτύωσης (facebook, twitter κ.λπ.)



Ποιες είναι οι αιτίες του εκφοβισμού;

Το φαινόμενο της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού είναι σύνθετο. Στην εμφάνισή του συμβάλλει η δυναμική αλληλεπίδραση διάφορων παραγόντων, **ατομικών και περιβαλλοντικών, όπως :**

- **ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών**
- **χαρακτηριστικά οικογενειακού περιβάλλοντος**
- **διάφορες πλευρές του σχολικού περιβάλλοντος**
- **οι πολιτικές του εκπαιδευτικού συστήματος**
- **οι στάσεις των ίδιων των παιδιών, των γονέων και των εκπαιδευτικών απέναντι στη βία**
- **ο τρόπος προβολής της βίας από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης**
- **γενικότερα κοινωνικά προβλήματα**

Οι γονείς, οι εκπαιδευτικοί και άλλοι ενδιαφερόμενοι ενήλικες συχνά ρωτούν:

- Με ποιον τρόπο μπορώ να διαχειριστώ το παιδί που εκφοβίζει άλλους μαθητές, χωρίς να το απορρίψω αλλά και χωρίς να του «χαριστώ», δείχνοντάς του ένα πλαίσιο αποδεκτής συμπεριφοράς;
- Πώς μπορώ να βοηθήσω τα παιδιά να μάθουν να αποδέχονται τη διαφορετικότητα, σε ό,τι και αν αυτή αφορά;
- Πώς μπορώ να ευαισθητοποιήσω ακόμα και τα παιδιά που παρατηρούν περιστατικά εκφοβισμού στο σχολείο, ώστε να πάρουν ενεργό ρόλο στην εξάλειψη του φαινομένου;
- Πώς μπορώ να ευαισθητοποιήσω συνολικά τη σχολική κοινότητα ώστε να μπει ένα τέλος στα περιστατικά βίας στο σχολείο μας;

Η Ε.Ψ.Υ.Π.Ε ενημερώνει και προτείνει τρόπους διαχείρισης καταστάσεων σχολικού εκφοβισμού, μέσα από την ανάληψη πρωτοβουλιών και το σχεδιασμό ειδικών δράσεων που αποσκοπούν στην πρόληψη και στην αντιμετώπιση του φαινομένου.

Οι δράσεις της Ε.Ψ.Υ.Π.Ε. για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού

Η Ε.Ψ.Υ.Π.Ε. έχει οργανώσει και συντονίζει δύο ευρωπαϊκά προγράμματα Darhne (2006 – 2010), των οποίων η έρευνα σε διακρατικό επίπεδο έχει οδηγήσει στην ανάπτυξη ειδικής παρέμβασης σχετικά με το σχολικό εκφοβισμό. Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της παρέμβασης στα σχολεία έδειξε: μείωση της εκφοβιστικής συμπεριφοράς, αυξημένο αίσθημα ασφάλειας, καλύτερο συναισθηματικό κλίμα στο σχολείο, καλύτερη κατανόηση του προβλήματος από τους εκπαιδευτικούς και καλύτερη συνεργασία μεταξύ τους. Ερευνητικά δεδομένα των προγραμμάτων αυτών έχουν δημοσιευθεί σε έγκριτα επιστημονικά περιοδικά, καθώς και σε σχετικές αναφορές της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η δημιουργία του **Ολοκληρωμένου Προγράμματος Παρέμβασης κατά του Εκφοβισμού και της Βίας στο Σχολείο της Ε.Ψ.Υ.Π.Ε.** είναι το αποτέλεσμα της προαναφερόμενης εμπειρίας. Σκοπός του προγράμματος είναι η πρόληψη και η αποτελεσματική αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού, καθώς και των ψυχοκοινωνικών του επιπτώσεων στα παιδιά θύματα και στα παιδιά θύτες. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει:

- Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών με θεωρητικές γνώσεις, βιωματικές ασκήσεις και μεθοδολογικές οδηγίες και διασαφήσεις.
- Ανάπτυξη έντεκα (11) βιωματικών εργαστηρίων από τους εκπαιδευτικούς με τους μαθητές στην τάξη κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς.
- Πολιτικές και μέτρα σε επίπεδο σχολείου, τάξης και ατόμων (μαθητών και γονέων) που προτείνονται προς εφαρμογή από τη σχολική κοινότητα.
- Παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης από επαγγελματίες ψυχικής υγείας προς τους εκπαιδευτικούς.
- Μεθόδους διερεύνησης και αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας των δράσεων του προγράμματος.

Τη χρονική περίοδο 2011 - 2013 το προαναφερόμενο πρόγραμμα εφαρμόζεται σε 50 δημοτικά σχολεία του Νομού Αττικής σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας και υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» 2007 - 2013, που συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ελληνικό Δημόσιο.



Στις δράσεις της Ε.Ψ.Υ.Π.Ε. περιλαμβάνεται και η έκδοση σειράς βιβλίων για παιδιά, γονείς και εκπαιδευτικούς, με σκοπό την ευαισθητοποίηση σχετικά με το θέμα του εκφοβισμού:

- “Μίλα! Μην φοβάσαι”
- “Δραστηριότητες στην τάξη για την πρόληψη του εκφοβισμού και της βίας μεταξύ των μαθητών. Εγχειρίδιο εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης”
- “Μου έκλεψαν το όνομά μου” (μεταφρασμένο από τα Ισπανικά)
- “Ο κήπος με τα παραμύθια”
- “Delete στον ηλεκτρονικό εκφοβισμό”.

Επιπλέον, ένα σημαντικό μέρος των δράσεων της Ε.Ψ.Υ.Π.Ε αφορά στη δυνατότητα διοργάνωσης εκπαιδευτικών **ημερίδων, ομιλιών και εκδηλώσεων** σε σχολεία που έχουν ως στόχο την ευαισθητοποίηση του εκπαιδευτικού προσωπικού, των γονέων, των παιδιών και της κοινότητάς τους. Οι εκδηλώσεις αυτές αποτελούν μια καλή αφετηρία, ώστε μια ολόκληρη κοινότητα να ενημερωθεί, να ενδυναμωθεί και να αναλάβει συγκεκριμένες δράσεις ενάντια στο φαινόμενο του εκφοβισμού.

Η Τηλεφωνική Συμβουλευτική Υπηρεσία απευθύνεται σε παιδιά και εφήβους μέσω της Ευρωπαϊκής “Γραμμής Στήριξης Παιδιών και Εφήβων 116-111” και σε γονείς, εκπαιδευτικούς και άλλους ενήλικες μέσω της “Γραμμής - Συνδέσμου: 801 801 11 77” προσφέροντας κατανόηση, υποστήριξη και συμβουλευτική στα θέματα που τους απασχολούν.



Η λειτουργία της Διαδικτυακής και Τηλεφωνικής Συμβουλευτικής απευθύνεται μόνο σε εφήβους και αποσκοπεί στην παροχή υποστήριξης και ενημέρωσης μέσα από την αξιοποίηση των σύγχρονων διαθέσιμων διαδικτυακών εργαλείων επικοινωνίας.

Η πρωτοβουλία που ανέλαβε η Ε.Ψ.Υ.Π.Ε. για τη δημιουργία του “**ΔΙΚΤΥΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ**”, όπου συμμετέχουν σημαντικοί δημόσιοι και μη κυβερνητικοί φορείς και οργανισμοί, αποτέλεσε μία ιδιαίτερα σημαντική δράση στην κοινωνική ανάδειξη της ανάγκης αντιμετώπισης του προβλήματος και της ενίσχυσης της αλληλεγγύης - για τη διαχείριση καταστάσεων σχολικού εκφοβισμού- μεταξύ των ατόμων, των φορέων και των κοινοτήτων. Βασικός σκοπός του Δικτύου αποτελεί η αποτελεσματική πρόληψη και αντιμετώπιση της εκδήλωσης βίας μεταξύ μαθητών στο σχολείο ή σε άλλους χώρους, που συνδέονται με τη σχολική ζωή και καθημερινότητα.

Η οργάνωση και η εφαρμογή σχετικών προγραμμάτων σε εθνικό επίπεδο, όπως η λειτουργία Κινητής Μονάδας Παρέμβασης στην Κρίση περιστατικών εκφοβισμού και βίας στα σχολεία, η εφαρμογή Προγραμμάτων Παρέμβασης σε Γυμνάσια για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του εκφοβισμού κ.α. αποτελούν σημαντικές δράσεις, που αναμένεται να υλοποιηθούν, βάσει του συμφώνου συνεργασίας που έχει υπογραφεί ανάμεσα στο Υπουργείο Παιδείας και στην Ε.Ψ.Υ.Π.Ε.